Το κανονιστικό πλαίσιο μορφών σύγχρονης λογοδοσίας στη διοίκηση. Η δικαϊική στρατηγική της μετάβασης στην ψηφιακή εποπτεία με τη χρήση καινοτόμων μέσων.

Χρήστος Λ. Βάντζος,

Εκπαιδευτικός ΠΕ78 Κοινωνικών Επιστημών, Διδάκτωρ Διοικητικής Επιστήμης και Δημοσίου Δικαίου Ε.Κ.Π.Α.

Εισαγωγή – ερευνητική υπόθεση

Η πολυεπίπεδα μεταβατική εποχή την οποία βιώνουμε, διαπερνά κάθε μικρό ή μεγάλο μέρος στρατηγικής αλλαγής που στόχο έχει τη βελτιστοποίηση του αποτελέσματος. Όπου ως αποτέλεσμα νοείται κάθε νομοθετική, κανονιστική πρωτοβουλία που είναι σε θέση να επαναδιαμορφώνει την ενίσχυση του δημοσίου συμφέροντος, είτε αυτή μεταφράζεται σε παροχή οποιασδήποτε υπηρεσίας, είτε υπό τη μορφή έμμεσου αγαθού που είναι η προσήλωση σε επιμέρους διοικητικούς σκοπούς. Αυτή ακριβώς είναι που υποχρεώνει σε ένα είδος επαναχάραξης της ενδοδιοικητικής στρατηγικής, ειδικά το σκέλος που αφορά το σύνολο των νομοθετικών, θεσμικών κανόνων που διέπουν τη λογοδοσία της δράσης των λειτουργών, όχι μόνον στο τυπικό κανονιστικό πλαίσιο που ήδη υφίσταται[1] αλλά μάλλον σε μία ουσιώδη επανοπτική.

Έχει σημασία, με δεδομένο πως η ορθή και χρηστή δραστηριότητα μπορεί να διαμορφώνει συνθήκες πολλαπλού οφέλους, με όρους αποδοτικότητας, τόσο για τη διοίκηση αυτή καθαυτή όσο και για τους πολίτες που αποτελούν τους άμεσα αλληλεπιδρώμενους και εξαρτώμενους από τη δράση της. Αντίστροφα, μία δραστηριότητα που για λόγους είτε ιδιοτέλειας, είτε διαφθοράς, είτε κακής και ελλιπούς στοχοθεσίας, δεν αποδίδει κατάλληλα αποτελέσματα, μπορεί να ενέχει σημαντικό κόστος. Προκειμένου να επιτευχθεί, αν όχι η πλήρης διοικητική χρηστότητα, τουλάχιστον να περιοριστεί δραστικά η τυχόν ύπαρξη φαινομένων κακής διοικητικής πρακτικής είναι πρέπον να ενισχυθεί ένα κατάλληλο εποπτικό σύστημα.

Με δεδομένο πως η παγκόσμια – όχι μόνον η εγχώρια – διοικητική κλίμακα αναδιαμορφώνεται σε νέες, σύγχρονες μεθόδους δράσης, ο σχεδιασμός της διοικητικής λογοδοσίας έχει τη δυνατότητα να συρράψει νέα πρότυπα διαχείρισης που μπορούν μάλιστα να οδηγήσουν σε περιορισμό τυχόν παραγόντων που λειτουργούν ως τροχοπέδη στην ορθή δραστηριότητα, όπως ο περιορισμένος αριθμός ανθρώπινου δυναμικού, η έλλειψη σαφήνειας στο διαμοιρασμό αρμοδιοτήτων, οι χρονοβόρες διαδικασίες που προκαλούν φαινόμενα γραφειοκρατικής δυσκινησίας, να προσδώσει δηλαδή αυτό που ο Simon (2006, σ. 36) είχε ήδη οραματιστεί ως «τέχνημα» που διασυνδέει επιτυχώς το πρότερο εξωτερικό περιβάλλον, εν προκειμένω το βραδυκίνητο

[1] Ειδικότερα, στην εγχώρια νομοθεσία, με βάση και την Οδηγία εκ μέρους της Ε.Ε. έχει οριστεί πως η εποπτεία με τη μορφή της πρόληψης σχετικά με τα καθήκοντα και τις δραστηριότητες των αρμόδιων διοικητικών αρχών, όπως και οι κανονισμοί για τυχόν κυρώσεις όποιων φαινομένων κακοδιοίκησης αποτελούν στόχο που επιτυγχάνεται μέσω της διαφάνειας και της λογοδοσίας ως εργαλείου διασφάλισης αυτής, Βλ. αρθ. 50, ν. 4680/2020. Παράλληλα, σε ό,τι αφορά την Τοπική Διοίκηση έχει οριστεί η υποχρεωτική τακτική λογοδοσία των οργάνων που ασκούν διαχειριστική εξουσία ανά δύο μήνες, βλ. ν. 5056/2023.

διοικητικό περιβάλλον με ένα μοντέρνο όραμα σύγχρονης διοικητικής κατεύθυνσης, με επίκεντρο τη διαύγεια. Αυτές οι νέες μέθοδοι έχουν έρθει στο διοικητικό προσκήνιο μέσα από τη χρήση των ψηφιακών μέσων και της νεωτερικής ψηφιακής τεχνητής νοημοσύνης, ως αναδυόμενες σταθερές χάραξης οργανωτικών δράσεων.

Ήδη, σε εγχώριο επίπεδο, η έχουν θεσμοθετηθεί, πέραν των επιμέρους μικροθεσμικών παρεμβάσεων, μία σειρά από σημαντικές νομοθετικές/κανονιστικές πρωτοβουλίες σχετικά με τη μετατροπή της λογοδοσίας από γενικευμένη έννοια σε στρατηγική υπηρεσιακή θεσμική πρωτοβουλία. Η εν λόγω πρωτοβουλία τείνει να προσλαμβάνει τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά στον κόσμο των μεγάλων ιδιωτικών εταιρειών που αποτελούν ένα μείζον πρότυπο μίμησης για την επαναχάραξη του δημοσίου πράττειν. Η επαναμοντελοποίηση της λογοδοσίας στο δημόσιο διοικητικό τομέα με εναλλακτικούς, νεωτερικούς τρόπους είναι όχι μόνο απαραίτητη για λόγους εκσυγχρονισμού και λειτουργικής συνάρτησης της διοικητικής πρακτικής με τα νέα μοντέλα ψηφιοποιημένης αναδιοργάνωσης αλλά και για λόγους διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος με τρόπο αποδοτικό, δηλαδή με περιορισμό του ανέλεγκτου κόστους για την επίτευξη αποτελεσμάτων και μεγιστοποίηση της παραγωγικότητας ως προς την παροχή υπηρεσιών με συγκεκριμένους πόρους.

Υπό τα παραπάνω δεδομένα είναι εξίσου ενδιαφέρον να υποτεθεί αν η εποπτεία του προσωπικού της διοίκησης μπορεί να εισέλθει άμεσα σε αυτή την καθημερινή πρακτική λογοδοσίας αρχικά, ενώ, σε δεύτερο σκέλος, το κατά πόσο μπορούν να συμβάλλουν τα εργαλεία της ψηφιακής αναδιοργάνωσης. Η μακρά περίοδος της γραφειοκρατικής εξουσιαστικής ροής στο διοικείν οδήγησε σε ένα είδος αλαζονικής πεποίθησης ως προς την απροσβλητότητα του λειτουργήματος. Η όποια εξισορρόπηση, αποτελεί αίνιγμα εάν μπορεί να διασφαλιστεί με τρόπο άμεσο και έγκυρο μέσα από τη χρήση των εναλλακτικών θεωρητικών εργαλείων, όπως αυτό της λογοδοσίας. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η παράθεση και η ερμηνεία των πιο σημαντικών νομοθετικών πλαισίων που σχετίζονται με το σύστημα της λογοδοσίας ως ενεργής χάραξης διαμόρφωσης ενδοδιοικητικών στρατηγικών και η ερμηνεία τους υπό το πρίσμα των παραπάνω υποθέσεων.

1. Η επανεννοιοδότηση της λογοδοσίας στον τομέα της διοίκησης.

Εντός των κόλπων της αχανούς, περιοριστικά οργανωμένης διοικητικής κοινότητας, υπάρχει μία έμφυτη – είτε για λόγους νοοτροπίας, είτε μη χρηστής καμπάνιας εκστρατείας ενημέρωσης – δυσπιστία έως και αντιδραστικότητα για την εισροή και προσαρμογή νέων πρακτικών λειτουργίας, μέρος των οποίων είναι και η διασφάλιση της λογοδοσίας. Στον τρόπο σκέψης του μέσου λειτουργού του δημοσίου διοικείν, μία τέτοια έννοια εμπεριέχει μία αρνητική φόρτιση, που οδηγεί σε κατάδοση, διαρραγή του κεκτημένου των προσωπικών δεδομένων, έλεγχο στα όρια της ποδηγέτησης και φόβο. Με τον τρόπο που μέχρι στιγμής έχουν αποτυπωθεί στην Κρατική στοχοθετική δράση οι πρακτικές αυτές, ίσως να μην έχουν άδικο και να υπάρχει μία βάση σε όλα αυτά. Κανείς δεν έχει έως τώρα καταφέρει – και εδώ χρειάζεται και ένα είδος αυτοκριτικής εκ μέρους των κρατικών λειτουργών – να προσδώσει με όρους αντικειμενικούς, ορθολογικούς και, κυρίως, σύγχρονους την εννοιολογική πολλαπλότητα που διακρίνει όρους όπως τη διοικητική λογοδοσία, προκειμένου να επιτευχθεί μία ήπια προσαρμογή και αποδοχή από πλευράς της κοινότητας των ασκούντων διοικητικές λειτουργίες.

Για την επίτευξη όμως των στόχων της λογοδοσίας ως διοικητικού εργαλείου χρειάζεται πριν και πάνω απ' όλα σχετική αποδοχή από αυτούς που θα την εφαρμόσουν. Και για να καταστεί αυτό δυνατό, χρειάζεται, πριν απ' όλα να υπάρξει μία επανοπτική του νοήματός της, στην οποία επιβάλλεται να ενσωματωθούν οι νεωτερικές θεωρήσεις της εταιρικής διοίκησης και της ψηφιακής επανεκκίνησης, ώστε η λειτουργία της να ειδωθεί μέσα από αυτά τα πρίσματα. Ο Zumofen (2022, p. 9) θεωρεί τη λογοδοσία ως φορέα που συνδέεται με κανονιστικές διοικητικές αξίες. Μία συνοπτική μελέτη του θεωρητικού πλαισίου του Hood (1991) μπορεί να καταδείξει την πολυαξιακή συνδεσιμότητα της λογοδοσίας με τις αρχές της αποτελεσματικής παραγωγικότητας στην παροχή υπηρεσιών, της οργανωτικής ευθύτητας και της διοικητικής ανθεκτικότητας, με την υποσημείωση πως η καινοτομία αποτελεί αναπόσπαστο παράγοντα διατήρησης της λογοδοσίας ως διαχειριστικού εργαλείου του διοικητικού έργου. Ο O'Donnell (1998) από την άλλη αναφέρεται στους οριζόντιους εποπτικούς μηχανισμούς που διασφαλίζουν τη λογοδοσία, δηλαδή τα έμμεσα όργανα που δεν αντιπροσωπεύουν το τιμωρητικό ή πειθαρχικό σκέλος, παρά την προσπάθεια επίτευξης των εσωτερικών διοικητικών στόχων με όρους αποδοτικούς, να επιτυγχάνεται δηλαδή διοικητικό αποτέλεσμα χωρίς να σημειώνεται συνεχής διολίσθηση σε παρατυπίες ή παραβιάσεις της κείμενης νομοθεσίας.

Ας σημειωθεί ότι η λογοδοσία, ως διοικητικός όρος που έχει να κάνει με την ανάληψη ευθυνών και την αναδιοργάνωση των στόχων, συνδέεται με έννοιες του καθημερινού μάνατζμεντ οι οποίες, ιδιαίτερα κατά το τελευταίο διάστημα τείνουν να λάβουν πολύ υψηλό επίπεδο σημαντικότητας στο διοικητικό γίγνεσθαι. Μπορεί δηλαδή, από τη μία, να αναφέρεται στο πως θα αποτελεί εφαλτήριο για την παρακίνηση του ανθρώπινου δυναμικού, να επιτελεί με τρόπο πιο αποδοτικό τα καθήκοντά του, υπό μία μορφή καθημερινής έκθεσης αναφορών που μπορούν να ταξινομούνται και να ελέγχονται από τους επικεφαλής, ώστε να ανάγεται ακριβώς το που υστερούν οι λειτουργοί αλλά και το που επιτυγχάνουν, προκειμένου να ενημερώνονται και να προσαρμόζουν την ατομική τους στοχοθεσία, ένα είδος επιεικούς ή, όπως το ορίζει ο Φαναριώτης (1997) καθοδηγητικής λογοδοσίας, ενός μέσου που βοηθά στην ανάλυση της απόδοσης και της παράθεσης δεδομένων που να βοηθούν τη μεγιστοποίησή της.

Στον αντίποδα, η αυστηρή, επιθεωρητική λογοδοσία ταυτίζεται με την άκαμπτη συστηματική και ασφυκτική εποπτεία επί του έργου των λειτουργών ατομικά αλλά και συλλογικά, ως μερών διοικητικών υποσυνόλων. Υπό αυτό το πλαίσιο η τάση που ακολουθεί τη λογοδοσία είναι κατασταλτικού χαρακτήρα, στη λογική της, κατά τον Παπαδόπουλο (2018, σ. 209) ενσάρκωσης της λογικής της πειθαρχίας και δε δίνει τόση βαρύτητα στην εξαγωγή συμπερασμάτων βελτιστοποίησης των εργασιακών συνθηκών όσο στην εξουδετέρωση φαινομένων κακής διοικητικής δράσης και αδιαφάνειας. Θα μπορούσε να ειπωθεί πως η διττή εννοιολογική ταξινόμηση της λογοδοσίας αντικατοπτρίζει δύο διαφορετικές περιόδους διοικητικής σκέψης, την πρότερη που συνδέεται με την αυστηροποιημένη λογοδοσία και τη νεότερη που συνδέεται αντίστοιχα με την επιεική, δεδομένων των διαφορετικών στόχων και απαιτήσεων που υπάρχουν από τη δράση των διοικητικών στελεχών και λειτουργών.

Και όμως, το εργαλείο διοικητικής δράσης με τα, όπως εύστοχα αναφέρει ο Μιχαλόπουλος (2018, σ. 271) τόσα πολλά πρόσωπα, είναι σαφές ότι επιβάλλεται να ιεραρχηθεί ως προς την πολυπλοκότητα των εννοιολογήσεών του. Και αυτό διότι η χρήση του σε σύγχρονα διοικητικά πλαίσια επιβάλλει την ένδυση συγκεκριμένων προτεραιοτήτων στη βάση των οποίων θα κινηθεί, το εάν δηλαδή θα αφορά τη βελτιστοποίηση της διοίκησης ή την αστυνόμευση των παραγόντων. Η δύναμη της

σύγχρονης εννοιοκατεύθυνσης της λογοδοσίας ως διοικητικής θεματοφυλακής έγκειται στο ότι διαμορφώνει την ταυτότητα του διοικητικού εργαλείου, εντός της οποίας εγκολπώνονται οι στρατηγικοί στόχοι και οι τακτικές που ακολουθούνται προκειμένου αυτοί να επιτευχθούν. Ειδικά σε μία περίοδο αναδιάταξης των στόχων μέσω της μετάβασης στη χάραξη ψηφιακής διοικητικής τακτικής.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο είναι πρέπον να υπάρξει εννοιολογική διευκρίνηση της εξάρτησης ή μη της λογοδοσίας ως διοικητικής, θεσμικής δραστηριότητας. Έχουν υπάρξει απόψεις όπως του Majone (όπως αναφέρεται στο έργο του Παπαδόπουλου (2018)) που έχουν φθάσει ακόμη και σε ισχυρισμούς περί μύθου της ουσιώδους συνεισφοράς της λογοδοσίας στη διοικητική πρακτική, παρά ενός μοντέρνου εργαλείου προσφοράς δικαιολογιών εκ μέρους των κυβερνώντων προκειμένου να αποφεύγουν τη διαφάνεια και την αιτιολόγηση κατά την επιτέλεση των καθηκόντων τους, κυρίως μέσα από την εσκεμμένη παράφραση του νοήματος της λογοδοσιακής ευθύνης.

Η πολυεπίπεδη διαχείριση της έννοιας της λογοδοσίας υπό σύγχρονα δεδομένα επιβάλλει μία σεβαστή διεύρυνση του ταυτοτικού της ρόλου στο διοικητικό σύστημα. Σύμφωνα και με νεότερες μελέτες (Ο.Ο.Σ.Α., 2017) επιβεβαιώνεται η τάση εκμοντερνοποίησης του ρόλου αυτού της λογοδοσίας, άρση του παραδοσιακού επιθεωρητικού μοντέλου και έννοιες που έχουν να κάνουν με ένα είδος επαναδιαμόρφωσης της διοικητικής συνείδησης, όπως η έμφαση στην εσωτερική ακεραιότητα, απότοκο της οποίας είναι και η λογοδοσία ως κλάδος διαχείρισης κινδύνων, επιβολής νέων προτύπων και έμμεσης ενίσχυσης της συμμετοχής των λειτουργών στο διοικητικό προγραμματισμό.

Η διακριτική ευχέρεια που επιβάλλεται να διακρίνει τη λογοδοσία ως διοικητικό εργαλείο θεωρείται εκ των ουκ άνευ ώστε να επιτυγχάνεται ο ουσιαστικός της ρόλος. Η σχετική αυτόνομη ευθύνη της λογοδοσίας, άρα η μη ποδηγέτησή της από οποιοδήποτε πολιτειακό όργανο, θα μπορούσε να καθίσταται δυνατή μέσα από μία πολύπλευρη αιτιολόγηση της δράσης της προς κάθε φορέα που συμμετέχει στο δημόσιο γίγνεσθαι, εκτός των πολιτειακών οργάνων, όπως η Κοινωνία των Πολιτών, τα οργανωμένα δίκτυα ομάδων πίεσης και τα Μ.Μ.Ε.. Σε αυτή την απόπειρα της λογοδοσίας να αποκτήσει χαρακτηριστικά πολυεπίπεδα αυτοτελούς έννοιας μπορεί κάλλιστα να συμβάλλει η χρήση των ψηφιακών μέσων.

Η διαμόρφωση, επομένως μίας σύγχρονης εννοιολόγησης της λογοδοσίας είναι πρέπον να πραγματωθεί κυρίως στα πλαίσια του να καταστεί η λογοδοσία ένα εκ των μερών μίας νέας διοικητικής συνείδησης. Αυτή η συνείδηση προϋποθέτει να μεταστεί η ιδεά της λογοδοτικής διαδικασίας ως αποκλειστικά ex post υποχρεωτικής διάδρασης όπου υπάρχει η υποχρέωση απαντήσεων σε σχέση με το όποιο αποτέλεσμα, όπως αναφέρει και ο Μιχαλόπουλος (2018, σσ. 273-274). Αντίθετα η νέα λογοδοσία είναι δυνατόν και δέον να ενέχει και χαρακτηριστικά ex ante, τα οποία και αποτελούσαν το σκέλος εννοιολογικού διαχωρισμού της από τον αυτόν καθαυτόν έλεγχο. Αυτό μπορεί να διαμορφωθεί μέσα από την εναλλακτική στρατηγική λογοδοσίας με ένα περισσότερο ενεργό πλαίσιο εκμαίευσης στοιχείων διοικητικής λειτουργίας, το οποίο θα αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ του τι αποτέλεσμα προηγήθηκε αλλά και τι agenda μπορεί να καταστρωθεί στο μέλλον. Εργαλεία σε αυτό η – και από τον ιδιωτικό και εταιρικό τομέα – λογοδοσία μέσα από τα ψηφιακά εργαλεία.

Σε ό,τι αφορά το θεσμικό πλαίσιο, την επαναδιαμόρφωση των υπαρχόντων κανονιστικών/δικαιϊκών πρωτοβουλιών που έχουν αποτυπώσει, ως ένα βαθμό, τη

δράση και τους στόχους της λογοδοσίας είναι πρέπον, συσχετίζοντας και τις παραπάνω σκέψεις, να δοθεί έμφαση στη σπουδαιότητα της απόλυτης ανεξαρτησίας και απερίσπαστης λειτουργίας κάθε οργάνου που συστήνεται για την αντιμετώπιση του φαινομένου της διαφθοράς. Άλλωστε δεν έχει νόημα η συνεχιζόμενη δημιουργία ή και επαναδημιουργία φορέων, κάτι που από μόνο του ανατρέπει τον κανόνα της αποδοτικότητας καθώς αυξάνει το κόστος, αν αυτή δεν συνοδεύεται από την κουλτούρα του «… να την αφήσουν ήσυχη, να κάνει τη δουλειά της», χωρίς συνεχείς παρεμβάσεις, ιδιαίτερα από την εκάστοτε εκτελεστική εξουσία. Επομένως είναι σαφές πως το πλαίσιο λειτουργίας των οργανισμών πρέπει να ακολουθεί το πρότυπο συναίνεσης των συνταγματικά κατοχυρωμένων ανεξαρτήτων αρχών, με την αυξημένη πλειοψηφία για τη σύνθεσή του και τον τρόπο χρηματοδότησής του, κάτι που διασφαλίζει συναίνεση άρα και ουδετερότητα και αποτελεί όχι κενό γράμμα αλλά ουσιαστική δραστηριότητα (Διεθνής Διαφάνεια, 2022).

Με τη γενική ανασκόπηση των παραπάνω, καθίσταται με σαφήνεια η εναλλακτική εννοιολογική κατεύθυνση της διοικητικής λογοδοσίας. Δεδομένου πως στον πυρήνα της νέας διοικητικής συνείδησης κεντρικό ρόλο έχει ένα μοντέλο που ταυτίζει τη λογοδοσία με την αιτιολόγηση (Παπαδόπουλος, 2018) δηλαδή με ένα θετικό πλαίσιο πραγματιστικής παράθεσης πεπραγμένων των διοικητικών οργάνων προκειμένου να ερμηνεύονται τόσο τα αίτια όσο και τα αποτελέσματα των πράξεων, ανάλογα και με την πρότερη στόχευση του καθενός, ώστε να προωθούνται συνεχείς βελτιστοποιήσεις της διοικητικής πραγματικότητας, βασισμένες στην καθημερινή εμπειρία, χρειάζεται η επαναθετικοποίηση της ταυτότητας της λογοδοσίας. Ως τέτοια έννοια είναι δυνατόν να γεφυροποιηθεί με τη δράση και το διοικητικό εργαλείο του ελέγχου, ως του μέσου αυτής της αιτιολόγησης των διοικητικών πράξεων.

2. Λογοδοσία και έλεγχος. Μία σύγχρονη επανοπτική.

Όπως είναι ευρέως διατυπωμένο, η κυριότερη συνεισφορά του ελέγχου και των εργαλείων με τα οποία αυτός πραγματώνεται, έχει να κάνει με τη μέτρηση επί των όποιων πολύπλευρων αποκλίσεων του διοικητικού έργου, προκειμένου αυτές να επανορθώνονται (Robbins, DeCenzo, & Coulter, 2012, p. 683). Η πολιτική δραστηριοποίησης λοιπόν, της λογοδοσίας των λειτουργών, κυρίως στη σύγχρονη μορφή της, οφείλει να διαμορφώνεται αταλάντευτα υπό το μανδύα ενός εργαλείου που μετρά, που διαρκώς αναλύει πολυεπίπεδα εκείνες τις διοικητικές ρωγμές, δεν τις ανακαλύπτει απλώς αλλά, σε ένα μεταγενέστερο επίπεδο, τις ερμηνεύει ώστε να εξαχθούν οι σωστές προτάσεις αντιμετώπισης και βελτιστοποίησής τους. Υπό αυτή τη νέα οπτική, η λογοδοσία, ως μέσο ελέγχου, περνά από το επίπεδο της διοικητικής αστυνόμευσης σε εκείνο της μέτρησης των διοικητικών αποδόσεων. Κεντρική στόχευση, φυσικά, της όποιας μορφής λογοδοσίας είναι να υπάρχει απόλυτη διαφάνεια, είτε σε επίπεδο θετικής παραγωγικότητας, είτε πολλώ δε μάλλον εάν υπάρχει διολίσθηση σε κακοδιοίκηση ή διοικητική ιδιοτέλεια.

Ας μη λησμονείται το γεγονός ότι η σύγχρονη διοικητική πρακτική γενικότερα δείχνει να ιεραρχεί πολύ ψηλά το ζήτημα των μετρήσεων που έχουν να κάνουν με το παραγόμενο αποτέλεσμα, την απόδοση επί των στόχων, την ιδιοσυγκρασιακή κουλτούρα, την ενδοοργανωσιακή συμπεριφορά, την εσωτερική παρακίνηση. Οι μετρήσεις αυτές, που βασίζονται ακριβώς στην – είτε οικειοθελή, είτε υπό καθεστώς εποπτικής πίεσης – μαρτυρία των λειτουργών, στη λογοδοσία τους με άλλα λόγια, οδηγούν σε προβλέψεις σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της διοίκησης και του πως

μπορεί να επαναδιαμορφωθεί προς το καλύτερο η ποιοτική και αποδοτική παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και προς τον κρατικό μηχανισμό στο σύνολό του. Η πολιτική των προβλέψεων δείχνει να κερδίζει έδαφος στη σύγχρονη χάραξη δημόσιων πολιτικών και ο έλεγχος, με όλα τα λειτουργικά του παρακλάδια αποτελεί ένα χρησιμότατο εργαλείο για το συγκεκριμένο σκοπό.

Ήδη, σε επίπεδο στρατηγικής της παγκόσμιας αγοράς που επεκτείνεται και στο δημόσιο τομέα, ο άξονας ελέγχου – μέτρησης – πρόβλεψης που έχει να κάνει και με τη διαχείριση διοικητικού ρίσκου αλλά και την ενίσχυση των πολιτικών εκείνων που προσδοκούν σε μία διοίκηση αποδοτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη τον περιορισμό του κόστους, δείχνει να αποτελεί σημαίνον μελλοντικό υποβοήθημα δημόσιας χάραξης. Σε καθημερινή βάση οι χαράκτες δημόσιας ελεγκτικής προσπαθούν να μαθαίνουν τη διαμόρφωση της αγοράς, άρα και της διοικητικής αγοράς, ώστε να προβλέπουν τις όποιες τυχόν αποκλίσεις ή πολυεπίπεδες αλλαγές και να αντιδρούν αναλόγως (Gouvard, Goldberg, & Srivastava, 2023). Η πολιτικής της διοικητικής πρόβλεψης που πλέον τόσο ταυτίζεται με την αντίστοιχη του διοικητικού ελέγχου αποτελεί ένα συνδυασμό που ενισχύει, με τη μορφή του αιτιατού, και τη διαδικασία της λογοδοσίας, καθώς μία εκ των άμεσων δράσεων εύρεσης των εναλλακτικών τρόπων ενδοδιοικητικού σχεδιασμού, αναπόφευκτα βασίζεται στη συνεχή γνωστοποίηση της δράσης και της υπηρεσιακής προσφοράς των διοικητικών οργάνων.

Ένας χαρακτηριστικός αντίλογος επιφύλαξης θα μπορούσε να αναφέρεται στο ότι ενδέχεται η πολιτική της άμεσης λογοδοσίας ως μέρος συστηματικού ελέγχου να έρχεται σε αντιδιαστολή με τη δημιουργία εσωτερικών πιέσεων, άρα μείωσης της απαιτούμενης απόδοσης των λειτουργών, όπως επίσης και πως υπάρχει η πιθανότητα να θίγονται κοινωνικά κεκτημένα όπως η ανωνυμία και τα προσωπικά τους δεδομένα. Έχοντας ως αρχή το γεγονός πως ο έλεγχος και η λογοδοσία ως μέρος του αποτελούν ένα είδος, όπως αναφέρει ο Βάντζος (2022, σ. 15) «οργανωμένης εφεδρείας», άρα σκοπός είναι η παρασκηνιακή δραστηριοποίηση, η επανοπτική της ελεγκτικής πολιτικής μπορεί να αναδιαταχθεί με δράσεις στις οποίες μείζονα εργαλειακή υποστήριξη θα πραγματοποιείται με τα ψηφιακά βοηθήματα και την Τ.Ν. που ούτως ή άλλως σχεδιάζεται να αποτελεί το εργαλείο διοικητικής βελτιστοποίησης της νέας περιόδου.

Ο Μιχαλόπουλος (2018, σσ. 278-279) δίνει ιδιαίτερη βάση στη «λογοδοσία αποτελεσμάτων» ως νέα βάση συζήτησης και σχεδιασμού για το πράττειν της ελεγκτικής διαδικασίας, η οποία περιορίζει σχετικά τη λεγόμενη λογοδοσία συμμόρφωσης, δηλαδή την έμφαση σε λεπτομέρειες επί των διαδικασιών κατά την προσφορά υπηρεσίας ενός λειτουργού. Περισσότερο, ήδη από την εποχή του Νέου Δημοσίου Μάνατζμεντ ως τη σύγχρονη εποχή της ηλεκτρονικής διοίκησης και της ψηφιακής συνείδησης ενισχύεται η ιδέα πως η πραγματική λογοδοσία έχει νόημα ως προς το τι αποτέλεσμα επιτελεί. Πηγαίνοντας το σχετικό συλλογισμό ένα βήμα περαιτέρω, ένα ιδεατό σενάριο είναι ο συγκερασμός όλων των υπαρχόντων θέσεων λογοδοσιακής πολιτικής – ήδη έγινε αναφορά στη θετική και την αρνητική λογοδοσία – αλλά με συγκεκριμένη βαρύτητα διοικητικών επιπτώσεων η καθεμία.

Πράγματι, καλώς ή κακώς, το να επιτυγχάνεται το προσδοκώμενο από την προκαθορισμένη στοχοθεσία αποτέλεσμα είναι η πεμπτουσία της διοικητικής δράσης, συνεπώς δεν μπορεί παρά να ενέχει το μεγαλύτερο εύρος εποπτείας και ελέγχου ότι πραγματοποιήθηκε. Σε δευτερεύον πλαίσιο είναι καλό να εξετάζονται – μέσα από τη λογοδοσία – και οι τυχόν αποκλίσεις σε επίπεδο κουλτούρας, συμπεριφοράς, σκοπιμοτήτων, ακόμη και άκαμπτης ταύτισης με τη νομιμοποιημένη οδό παροχής

υπηρεσιών. Μάλιστα, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς, μελετώντας τα παραπάνω, πως η διοικητική λογοδοσία ενδέχεται να αφορά κυρίως το δεύτερο σκέλος, καθότι ένα διοικητικό αποτέλεσμα είναι απόλυτο ως προς την παροχή του. Με άλλα λόγια, για το αποτέλεσμα είτε πετυχαίνει, είτε όχι, οπότε η όποια λογοδοσία θα εξαντληθεί σε αυτό το σκέλος, με δεδομένο πως στα σύγχρονα διοικητικά δεδομένα και τη νεωτερική δημόσια πολιτική δεν υπάρχει η έννοια του «μερικώς αποτελέσματος». Αντίθετα, η λογοδοσία επί αποκλίσεων στις διαδικαστικές λεπτομέρειες είναι πολυσχιδέστερη και σαφώς ευρύτερη ως προς το εύρος εποπτείας, χωρίς να υπολείπεται σε αξία ή σημαντικότητα αντικειμένου. Άλλωστε, για την επίτευξη ενός ιδεατού αποτελέσματος επιβάλλεται σωστή διαχείριση των επιμέρους διοικητικών δραστηριοτήτων.

Στη βάση των παραπάνω, αξίζει να δοθεί έμφαση σε αυτό που αναφέρει ο Barzelay (1992, pp. 127-128) ως ένα είδος ενδοψυχοκοινωνικής κατεύθυνσης του λειτουργού, ώστε να παρακινείται να κάνει προσωπική του ακλόνητη πεποίθηση την υποχρέωση επίτευξης ορθών διοικητικών αποτελεσμάτων. Ο σύγχρονος έλεγχος και η μοντέρνα λογοδοσία είναι προτιμώτερο να συστήνονται στον εσωτερικό διοικητικό χώρο, εκτός από επιθεωρητές και ως καθοδηγητές ενθάρρυνσης του έργου υπό το μανδύα του προσωπικού κτήματος του όποιου διοικητικού οργάνου. Μία τέτοια πραγματικότητα είναι μια μορφή απάντησης στο κατά πως μπορεί να επαναμοντελοποιηθεί ο τρόπος σύγχρονης λογοδοσίας στο διοικητικό πλαίσιο. Η συμμετοχή στη διαδικασία αυτή καθαυτή να μην αποτελεί ένα είδος εξαναγκασμού και εσωτερικής φθοράς λόγω του άγχους επίτευξης η μη των στόχων αλλά να αποτελεί το απαύγασμα προσωπικού απολογισμού, η παραμικρή απόκλιση από το οποίο να εκλαμβάνεται ως εμπόδιο που πρέπει άμεσα να διορθώνεται.

Είναι σαφές πως μία τέτοια πραγματικότητα απαιτεί διαφορετική προσέγγιση της παρακίνησης στο χώρο της διοίκησης. Στο έργο των Robbins & Judge (2018, pp. 209,211) διατυπώνονται μία σειρά από εξαιρετικά χρήσιμες παραμέτρους που μπορούν να κουμπώσουν στην όποια χάραξη παρακίνησης προς τη λογοδοσία και έχουν να κάνουν τόσο με το μοντέλο της οργανωσιακής δικαιοσύνης, μέσω της οποίας ο διοικητικός πομπός, δηλαδή ο εκάστοτε ο οργανισμός εκμπέμπει την αντίληψη της ορθολογικής διανεμητικής, διαδικαστικής και διεπιδραστικής ανταπόδοσης υπηρεσιών που βασίζονται στην ακριβοδικία της παροχής υπηρεσιών, όσο και της ανάπτυξης της θεωρίας της προσδοκίας από μέρους του δέκτη, δηλαδή των λειτουργών που αντιλαμβάνονται πως η λογοδοσία, έχει να κάνει με τη βελτίωση των ατομικών τους επιδόσεων, άρα η επίτευξη των προσωπικών και κατ' επέκταση συλλογικών στόχων θα πραγματωθεί αμεσότερα και, ως εκ τούτου θα ακολουθήσουν και οι ανάλογες ανταμοιβές. Φυσικά ο ελέφαντας στο δωμάτιο δεν είναι μόνον το κατά πόσον κάποιος μπορεί να έχει τις απαιτούμενες γνώσεις και τη σαφή στοχοθεσία ώστε να γνωρίζει το εάν έχει υπάρξει κάποια παρέκκλιση από αυτή ώστε να το αναφέρει μέσα από τη λογοδοσία αλλά και το ζήτημα της έλλειψης σαφούς διευκολυντικού μηχανισμού λογοδοσίας, προκειμένου να έχει και τον ανάλογο χρόνο να ασχοληθεί, πέραν των άλλων αρμοδιοτήτων και ευθυνών του και με τη λογοδοσία αυτή καθαυτή.

3. Λογοδοσία και γραφειοκρατία, ένας συνεχής ανταγωνισμός. Η σημασία της ακρίβειας στη διοικητική πρακτική.

Εάν προσομοιαστεί η διαδικασία της λογοδοσίας και το αποτέλεσμα που αυτή μπορεί να έχει για το διοικητικό πράττειν με όρους οικονομικής διοικητικής, τότε μπορεί να ειπωθεί πως το όποιο όφελος που διασφαλίζεται σε πρώτο στάδιο με την

ελεγκτική δραστηριότητα μέσω της λογοδοσίας των λειτουργών σχετικά με διαχείρισή τους εντός του διοικητικού πλαισίου δε φτάνει ποτέ σε επίπεδο συνολικού προσδοκώμενου αποτελέσματος και ως εκ τούτου στο να υπάρξει μία γενική παραγωγική αποτύπωση που να είναι θετική τόσο προς τους πολίτες – πελάτες όσο και ως προς το μηχανισμό αυτό καθαυτό, διότι υπάρχει πρότερη αρνητική διοικητική απορρόφηση της καλής πρακτικής. Αυτή οφείλεται στο πολυπλόκαμο και δύσκαμπτο σύστημα της γραφειοκρατίας που αποτελεί χαρακτηριστικό είδος κακής διοικητικής λειτουργίας και για το οποίο, η ορθή έκφραση είναι αυτή του έμμεσου ανταγωνιστή προς κάθε καινοτομία όπως αυτή της λογοδοσίας, καθότι παρελκύει κάθε προσπάθεια αλλαγής.

Πράγματι μία γραφειοκρατικών καταβολών παρέκκλιση της διαδικασίας μπορεί να ανατρέψει το ιδεατό status quo ως προς τα κίνητρα, την απόδοση, τα δίκτυα λειτουργίας των συμμετεχόντων στη διαδικασία και την όποια κινητοποίηση. Επομένως, είναι η διαδικασία κυρίως ο τομέας αυτός που υφίσταται τη μείζονα ζημία η οποία εξαπλώνεται και στα άλλα σκέλη της δράσης όπως το αποτέλεσμα, η όποια μεταβολή και ο συνακόλουθος προγραμματισμός. Η γραφειοκρατική λειτουργία που ακολουθεί πιστά έως και έντονα την ιεραρχική και νομικίστικη οπτική, μπορεί άθελά της να διαμορφώνει τέτοιες συνθήκες στις οποίες η φύση της λογοδοτικής πρακτικής που χρειάζεται χώρο, ελιγμούς και σχετική διαλλακτικότητα για να επιτύχει αποτέλεσμα να παρακωλύεται ως προς την εξέλιξή της. Με τη σειρά της αυτή η παρακώλυση μπορεί είτε να αποθαρρύνει τον εμπλεκόμενο να συνεχίσει ή να ολοκληρώσει τη διαδικασία, είτε να προλάβει ο ίδιος ο θεσμός να δημιουργήσει προσκόμματα ώστε να αποφύγει την επιβολή κυρώσεων ή νέου προγραμματισμού.

Φυσικά αυτό δε σημαίνει πως η ύπαρξη γραφειοκρατίας λειτουργεί με τάση εχθρική προς την πρακτική της λογοδοσίας. Η έννοια του ανταγωνισμού που ειπώθηκε και πιο πάνω ενέχει τη λογική της ίδιας στόχευσης, απλώς αυτό που αλλάζει είναι η οπτική του πως αυτό θα καταστεί εφικτό. Δηλαδή η γραφειοκρατική πρακτική ενσκύπτει πιο συντηρητικά στο ζήτημα της διοικητικής εξυγείανσης, μέσω των παραδοσιακών μορφών ελέγχου και με βάση τόσο κάθε λεπτομέρεια της νομοθεσίας όσο και συγκεκριμένες μορφές εποπτείας με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα, από ιεραρχικά συγκεκριμένα όργανα και με επίσημες διαδικασίες. Ακριβώς όμως επειδή η διοικητική πρακτική έχει αποδείξει ότι τόσο η κακοδιοίκηση όσο και η κατάχρηση της εξουσίας των λειτουργών μπορεί να παρακάμπτει το γραφειοκρατικό μοντέλο, αναδύονται μορφές εποπτείας όπως η σύγχρονη λογοδοσία των λειτουργών που βασίζεται στην αμεσότητα, στην πολυεπίπεδη επικοινωνία και στη θεσμική ελαστικότητα που μπορεί να προσαρμόζει, ακόμη και να παρακάμπτει ορισμένες κανονιστικές σταθερές ώστε να επιτυγχάνεται το προσδοκώμενο αποτέλεσμα, άρα αποτελεί ένα είδος ανταγωνιστικής εποπτικής πρακτικής.

Βέβαια αυτό δε σημαίνει πως δεν έχουν υπάρξει απόψεις που ορίζουν πως ακόμη και η λογοδοσία μπορεί να αποτελεί ένα νέο είδος γραφειοκρατικής διολίσθησης. Στο έργο του Page (2010, pp. 1010-1029) αναφέρονται οι συνήθεις δικαιολογήσεις εκείνες που λειτουργούν ως «ναρκοθέτες» της λογοδοσιακής πρακτικής και σύμφωνα με τις οποίες οι διοικητικοί λειτουργοί δεν μπορούν να θεωρούνται υπόλογοι κανενός, καθότι έχουν κριθεί ως κατάλληλοι επιτέλεσης καθηκόντων κατά το διορισμό τους, έχοντας ως εργαλεία ενίσχυσης αυτής της αντίληψης την αναποτελεσματικότητα της πρακτικής της λογοδοσίας λόγω της επισημότητας που έχει, άρα αφήνει περιθώρια απόκρυψης των κακών πρακτικών. Πέραν αυτού, είναι δεδομένο το ακανθώδες ζήτημα της εργαλειοποίησης της λογοδοτικής δράσης για ιδιοτελείς σκοπιμότητες εκ μέρους είτε

της όποιας διοικητικής είτε της όποιας πολιτικής ηγεσίας. Ακόμη και πολύ πρόσφατα, γινόμαστε μάρτυρες μίας τάσης να χρησιμοποιηθεί η λογοδοσία περισσότερο εκφοβιστικά, ακόμη και εκδικητικά σε συγκεκριμένες κατηγορίες δημοσίων λειτουργών είτε να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να καλύψει δεοντολογικά ή να επιβραβεύσει άλλες κατηγορίες ή συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Στη βάση όλων των παραπάνω είναι σαφές πως η όποια εναλλαγή θα πρέπει να ενέχει τη διάθεση, πέραν των άλλων παραμέτρων να ενισχύσει αυτό που ορίζουν οι Goffee και Jones (2002, σ. 3) ως συσπειρωτική εταιρικοδιοικητική κουλτούρα, να αντικατασταθεί δηλαδή το γραφειοκρατικό μοντέλο της δικτυωμένης συνεργατικότητας μεταξύ των μελών που απλώς διασφαλίζει την υπακοή τους στη διοικητική συλλογικότητα με μία έμφυτη διάθεση να ξεπεράσουν την απλή συνεργασία και να συνδέονται με ισχυρούς δεσμούς που δραστηριοποιούνται μαζί για το κοινό μέγιστο θετικό αποτύπωμα στο διοικητικό γίγνεσθαι. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο μπορεί να σταθεί και να λειτουργήσει η στρατηγική της απενοχοποίησης, όσον αφορά τη συμμετοχή σε διαδικασίες λογοδοσίας. Πράγματι, είναι ζωτικής σημασίας για την όλη προσπάθεια να υπάρξει ένα στιβαρό δίχτυ τόσο ατομικής όσο και συλλογικής προστασίας για τους εμπλεκόμενους που πρέπει να γνωρίζουν εξ αρχής, με αυστηρά μετρήσιμα και προκαθορισμένα μεγέθη, τι είναι αυτό για το οποίο εποπτεύονται και λογοδοτούν, ποιες οι συνέπειες της λογοδοσίας αυτής καθαυτής και ποιες οι σχέσεις που αναπτύσσονται με το φορέα, στη βάση της διαδικασίας λογοδοσίας.

4. Το εγχώριο θεσμικό/δικαϊϊκό πλαίσιο της λογοδοσίας.

Μία σειρά από θεσμικούς κανονισμούς που έχουν εισαχθεί στο εθνικό νομικό πλαίσιο και βρίσκονται σε άμεση συσχέτιση με την έννοια και τον πυρήνα της προσέγγισης της λογοδοσίας, είναι που συμβολίζουν αλλά και συνδιαμορφώνουν το νεότερο, σύγχρονο πεδίο δράσης του ελληνικού διοικείν υπό την οπτική μίας κατάστασης εποπτείας μέσω εργαλείων όπως αυτό της λογοδοσίας. Ξεχωρίζουν, σε πρώτη φάση και κατά χρονολογική σειρά ο ν. 4622/2019 για το Επιτελικό Κράτος, μέσω του οποίου έχει εισαχθεί το σύστημα παρακολούθησης της κυβερνητικής πολιτικής μέσω του αντίστοιχου Μητρώου, μία μορφή δηλαδή αυτολογοδοσίας της ίδιας της κυβερνητικής δράσης, με παράλληλη θεσμοθέτηση των αρχών της καλής νομοθέτησης και αξιολόγησης κάθε μορφής δημόσιων πολιτικών αλλά και ρύθμισης της λογοδοσίας αυτής καθαυτής[2].

Επίσης, στον ν. 4795/2021 που αφορά τον Εσωτερικό Έλεγχο στο δημόσιο τομέα[3] ουσιαστικά καθιερώνεται η accountability(λογοδοσία) ως όρος στη σύγχρονη διοικητική λειτουργία και ως εργαλείο διαφάνειας, ευθύνης και υποχρέωσης χρηστής και παραγωγικής δράσης ήδη από το αρθ. 1, ενώ ορίζεται η, σε τακτά χρονικά διαστήματα, γραπτή αναφορά σχετικά με το κατά πόσο η λογοδοσία αποδίδεται παραγωγικά, μέσα από την ύπαρξη σχετικών εκθέσεων από το αρμόδιο όργανο (ΕΜΕΛ) που έχει θεσπιστεί. Η συνδεσιμότητα της λογοδοσίας με την αναγκαιότητα της ενδοδιοικητικής διαφάνειας, όπως αποτυπώνεται εδώ αποτελεί σημαντικό πρόπλασμα των περαιτέρω πράξεων που στοχεύουν στο πλαίσιο διαφάνειας και εξάλειψης της διαφθοράς, όχι όμως υπό το πρίσμα της τιμωρητικής διάθεσης καθώς η

[2] Τόσο στο αρθ.1 όσο και στα αρθ. 19, 82-83, 85-103 και 100 περιλαμβάνεται η λογοδοσία ως όρος που διέπει διάφορες εκφάνσεις της διοικητικής δράσης.

[3] Είναι δε, χαρακτηριστικό το ότι στην ίδια την παρουσίαση του συγκεκριμένου νομοθετικού πλαισίου υπάρχει ο τίτλος «Εθνικός Μηχανισμός Ενακεφαλαιώσεως και Λογοδοσίας για τη Δημόσια Διοίκηση – Κύρωση Κώδικα Εσωτερικών Υποθέσεων και λοιπές διατάξεις», επομένως αποτελεί στο σύνολό της μία προσέγγιση στη λογοδοσία των πράξεων και δράσεων στο δημόσιο τομέα.

διαφάνεια είναι σαφές πως δε διασφαλίζεται με τη συλλογική εκδικητική τάση αλλά με την ατομική εποπτεία, όπως αυτή αποτυπώνεται με τη διαδικασία της λογοδοσίας[4].

Παράλληλα η λογοδοσία, ως μέσο επίτευξης δημόσιας λετουργικής ακεραιότητας ενυπάρχει ως όρος στον ν. 4369/2016, κυρίως ως παράγοντας διασφάλισης της αξιοκρατικής στελέχωσης της ιεραρχικής οργάνωσης του δημοσίου τομέα και ιδιαίτερα στην επιλογή των προϊσταμένων, στον ν. 4624/2019 και ιδιαίτερα σε μία σειρά από άρθρα[5] σε καθένα από τα οποία δίνεται έμφαση στον τρόπο διασφάλισης της επεξεργασίας προσωπικών κυρίως δεδομένων, η οποία αφήνει το περιθώριο απρόσκοπτης και ορθής εφαρμογής σε θεσμικά πλαίσια όπως του GDPR και επίσης, στον ν. 3979/2011 για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, θεσμικό πλαίσιο που αποτέλεσε και εκ των πρώτων προσπαθειών αποτύπωσης, σε κανονιστικό μανδύα, του εργαλείου της λογοδοσίας αλλά σε πλαίσιο, όπως προειπώθηκε περισσότερο εποπτικό, υποστηρικτικό και λιγότερο επιθεωρητικό/τιμωρητικό.

Στη βάση της μελέτης των παραπάνω, η έννοια της λογοδοσίας αποτυπώνεται θεσμικά στη σύγχρονη ελληνική δημόσια διοίκηση μέσα από μια εξελικτική πορεία που συνδέεται με τη διαφάνεια, τη συμμόρφωση και τη διοικητική αποτελεσματικότητα. Εισάγεται η ηλεκτρονική διακυβέρνηση ως τεχνολογική βάση λογοδοσίας[6], ενισχύοντας την πρόσβαση των πολιτών στην πληροφορία και την ιχνηλασιμότητα των διοικητικών ενεργειών, η έννοια αυτή καθαυτή καθιερώνεται ως λειτουργική απαίτηση της επιτελικής διοίκησης, με μέσα όπως η στοχοθεσία, η αξιολόγηση και η αποτίμηση αποτελεσμάτων[7]. ενώ καθίσταται συστηματικός μηχανισμός παρακολούθησης και δημόσιου απολογισμού[8]. Συνολικά, η λογοδοσία εδραιώνεται ως θεμελιώδης αρχή του διοικητικού γίγνεσθαι, ενσωματωμένη στις διαδικασίες σχεδιασμού, ελέγχου και διακυβέρνησης, με στόχο τη διαφάνεια, την ευθύνη και τη νομιμοποίηση των δημόσιων πολιτικών.

5. Νεότερες μορφές εποπτικής λογοδοσίας. Η ψηφιοποιημένη λογοδοσία. Λογοδοσία και Τ.Ν.. Διαχειριστικές αρχές και E-Mentoring.

Προκειμένου να καταστούν οι προσπάθειες αυτές εφικτές είναι απαραίτητη μία πολύπλευρη αλλαγή του μοντέλου λογοδοσίας που βασίζεται σε δύο σημεία κλειδιά. Το ένα είναι, όπως προειπώθηκε, η κουλτούρα. Το άλλο είναι η διαδικασία αυτή καθαυτή. Αποτέλεσμα, χωρίς εμφανή αλλαγή αυτών των δύο παραμέτρων δεν μπορεί να υπάρξει. Εξάλλου δε νοείται να υπάρχει απαίτηση εκ μέρους της διοίκησης για

[4] Πράγματι, είναι προδήλως προβληματική, με υπόκρυψη δόλιας σκοπιμότητας η αντίληψη που διακινείται για λόγους προφανώς μικροπολιτικά επικοινωνιακούς, ότι χρειάζεται αλλαγή του δικτύου προστασίας και του αναφαίρετου δικαιώματος των κατά μόνας δημοσίων λειτουργών στη μονιμότητα της θέσης τους, με το πρόσχημα της αντιμετώπισης της διαφθοράς στο δημόσιο γίγνεσθαι. Η σαφήνεια με την οποία το Σύνταγμα της Ελλάδος (αρθ. 103) αλλά και ο ν. 3528/2007 Υπαλληλικός Κώδικας ορίζει πως η αντιμετώπιση φαινομένων κακοδιοίκησης και τυχόν απόκλισης ενός δημοσίου λειτουργού από τα καθήκοντά του αντιμετωπίζεται με την ατομική πειθαρχική δίωξη, ακόμη και την οριστική και αμετάκλητη απομάκρυνσή του από τη θέση του δεν αφήνει περιθώριο για αλλαγές στο Σύνταγμα που θα μετατρέψουν επί της ουσίας την ατομική προσέγγιση της εποπτείας –μέσα από εργαλεία όπως η λογοδοσία – σε συλλογική, με την ολική κατάργηση του δικαιώματος των άμεμπτων δημόσιων λειτουργών στη μονιμότητα.

[5] Συγκεκριμένα στα αρθ. 4, 5, 22 και 33, με το ενδιαφέρον να βρίσκεται στο 22 και στο οποίο υπάρχει η ρητή αναφορά στην κατανομή ευθύνης σε εργολάβους που ασχολούνται με το σχετικό αντικείμενο των δεδομένων.

[6] Ν. 3979/2011

[7] Ν. 4622/2019

[8] Ν. 4792/2021

οποιαδήποτε μορφή έμμεσου ελέγχου, μέρος του οποίου – χωρίς να ταυτίζεται εννοιολογικά και πρακτικά – είναι η λογοδοσία αν δεν υπάρχει σαφήνεια ως προς τα μετρήσιμα εύρη των αποτελεσμάτων. Κάθε πράξη εντός του διοικητικού χώρου επιβάλλεται να έχει μια οριοθέτηση του αποτελέσματός της ώστε να μπορεί να ελεγχθεί μέσα από τη λογοδοσία.

Μία από τις σημαντικότερες παραμέτρους της νεωτερικής οπτικής του θεσμού της διοικητικής λογοδοσίας είναι η προσπάθεια αποσόβησης αυτού που ο North (2006) έφτανε στο σημείο να αποκαλεί ακόμη και άχρηστες επιθεωρήσεις που αυξάνουν κατά πολύ το συναλλακτικό κόστος σε ό,τι αφορά τη λειτουργία των θεσμών σε συνάρτηση με την εκροή της ποιοτικής παροχής υπηρεσιών προς τους συναλλασσόμενους πολίτες. Προφανώς μία τόσο ένθερμη αντίδραση αφορούσε αποκλειστικά το γεγονός της απώλειας μεγάλου όγκου πόρων εκ μέρους των θεσμικών διοικητικών οργάνων, πόρων που θα μπορούσαν κάλλιστα να χρησιμοποιούνται σε διαφορετικές παραγωγικές διαδικασίες. Εξάλλου, όπως έχει καταδείξει η σύγχρονη εμπειρία της χάραξης δημόσιας πολιτικής, παρόμοιες εξαιρετικά αφοριστικές αντιδράσεις λαμβάνουν υπόψη τους το ότι οι πόροι που μπορούν να διατίθενται για την κάλυψη των αναγκών της ελεγκτικής διοικητικής μηχανής, μέρος της οποίας είναι η λογοδοσία των λειτουργών, είναι πλέον πολύ περιορισμένοι.

Με τις παραπάνω σκέψεις και με όλα τα στοιχεία της έως τώρα διοικητικής εμπειρίας απαιτείται μία ανανέωση του τρόπου προσέγγισης της λογοδοσίας. Πριν και πάνω από όλα σημαίνει ευθύνη και μάλιστα με τρόπο αλτρουιστικό όσο αφορά την προσήλωση στα μετρήσιμα μεγέθη λογοδοσίας, όπως αναφέρονται από τον Χυτήρη (2001, σσ. 152-153) δηλαδή το αποτέλεσμα πρωτίστως και δευτερευόντως η συμπεριφορά, η μάθηση και οι μορφές αντίδρασης. Πλην όμως, επειδή δυστυχώς ένα από τα μείζονα ζητήματα κακής διοικητικής πρακτικής της εποχής είναι η ιδιοτέλεια και η προχειρότητα των δρώντων διακυβέρνησης, οι οποίοι συμπροσμετρούν παραμέτρους που οδηγούν σε κακοδιοίκηση, όπως το εκλογικό κόστος ή η τάση προστασίας εκλογικών μικροκοινών, η ευθύνη θα προκύψει όταν προηγηθεί η διαφανής αποτελμάτωση της διαδικασίας. Αν ένα σύστημα είναι υγιές, τότε διασφαλίζεται σε μεσοπρόθεσμο στάδιο και η βελτίωση του προσωπικού που συμμετέχει στη διαδικασία, ως προς τη σωστή κουλτούρα εργασίας, άρα και λογοδοσίας.

Η αξιοκρατική και δίκαιη κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών παίζει σημαντικότατο ρόλο. Όπως ήδη εφαρμόζεται σε υγιείς εταιρικούς κολοσσούς του εξωτερικού και σε ορισμένους οργανισμούς εντός της χώρας, η κωδικοποίηση της αρμοδιότητας είναι κομβική. Ο λόγος είναι ότι μόνον έτσι μπορούν να οριστούν οι στοχοθετικές σταθερές με τους οποίους επιφορτίζεται ο κάθε λειτουργός, το χρονοδιάγραμμα επίτευξης αυτών, τα εργαλεία που μπορούν να του διατεθούν για τη δραστηριότητά του, η βαρύτητα των επιμέρους στοιχείων που επιβάλλεται να δώσει βάση κατά την επιτέλεση των καθηκόντων του και η θεσμική δυνατότητα προστασίας του από τυχόν εξωγενείς απρόβλεπτους παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά την όποια πρωτοβουλία.

Χωρίς τις παραπάνω σταθερές δε νοείται ούτε δυνατότητα ούτε διάθεση λογοδοσίας. Και πως να υπάρξει άλλωστε όταν δεν υπάρχει καν σαφής οριοθέτηση καθηκόντων αλλά ούτε και ένα συγκεκριμένο πλαίσιο λειτουργίας που να λαμβάνει υπόψη τις όποιες κοινωνικές, θεσμικές αλλά και πολιτισμικές ενδοδιοικητικές

μεταβλητές που δε διασφαλίζουν δυνατότητα επίτευξης στόχων[9]. Μία από τις παραμέτρους που πρέπει να συμπροσμετρά κάθε κεντρική διοίκηση είναι οι γεωγραφικές και κοινωνικές διαφορές που προκύπτουν σε κατά τόπους υπηρεσίες. Οι ανάγκες αλλά και το δυναμικό που υπάρχουν είναι ξεχωριστά, από χώρο σε χώρο, πράγμα που σημαίνει ότι ο διοικητικός σχεδιασμός, πρέπει να ακολουθεί μία ενιαία γραμμή αλλά με μικρές διαφοροποιήσεις ώστε το αποτέλεσμα να είναι άρτιο. Πράγματι, λ.χ. ένας λειτουργός μίας μητρόπολης δε νοείται να ακολουθεί ακριβώς την ίδια στρατηγική με εκείνον μίας παραμεθορίου. Η λογοδοσία αποτελέσματος αν η γραμμή είναι κοινή δε θα ενέχει καμία αξιοπιστία.

Εδώ έρχεται ο ρόλος των ψηφιακών εργαλείων και ιδιαίτερα της Τ.Ν.. Η χρήση τους με ορθολογικό και συνετό τρόπο μπορεί να διαμορφώσει ένα εντελώς καινούριο και αποδοτικό μοντέλο διοικητικής οργάνωσης και λειτουργίας, αρκεί φυσικά να υπάρξει ο απαραίτητος περιορισμός τους σε επίπεδο συνεπικουρίας και γνωμοδότησης, με αποφυγή αποφασιστικών αρμοδιοτήτων. Άλλωστε η ψηφιακή δυνατότητα δεν μπορεί να αντικαταστήσει την ανθρώπινη διότι δε δύναται να λαμβάνει υπόψη της το σύνολο των απρόβλεπτων παραγόντων που μπορούν να ανατρέψουν ένα status quo στο διοικητικό γίγνεσθαι. Όμως μπορεί, κάλλιστα, να συμβάλλει στη διαμόρφωση όλων όσων προειπώθηκαν, στην ταξινόμηση και στη διαρκή διατήρηση σε μία κεντρική μονάδα μνήμης ώστε να υπάρχει ένα πλαίσιο και ένα απαρέγκλιτο οργανόγραμμα και καταγραμμένοι στόχοι και ευθύνες αλλά και άμεση χρήση των ψηφιακών εργαλείων ώστε να καταγράφονται από τους λειτουργούς οι όποιες δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν προκειμένου να αναδιαμορφώνεται και να αλλάζει η στόχευση, όπως επίσης και να παίζει το ρόλο του λειτουργικού εγγυητή της όλης διαδικασίας, κάνοντας χρήση της άτεγκτης – λόγω του ότι δεν μπορεί να είναι ευάλωτη συναισθηματικά, άρα να ενέχεται ο κίνδυνος διολίσθησής της σε ιδιαίτερες ενδοδοικητικές μεταχειρίσεις – χρήσης των πληροφοριών που διαθέτει και ερμηνεύει.

Με αυτό τον τρόπο μπορεί να πραγματωθεί χωρίς καμία τάση αίσθησης αδικίας ή ιδιοτέλειας η διαδικασία της λογοδοσίας που θα πιστώσει εάν ακολουθήθηκαν όλες οι προβλεπόμενες διαδικασίες και εάν τα αποτελέσματα που προέκυψαν ήταν απτά. Μάλιστα η ψηφιακή τεχνολογία μπορεί να λειτουργήσει ως ένας απρόσωπος κριτής κατά τη διαδικασία εποπτείας και λογοδοσίας αυτής καθαυτής, δεδομένου ότι θα γνωμοδοτεί χωρίς έξωθεν παρεμβάσεις. Πέραν αυτού, οι πλατφόρμες λογοδοσίας μπορούν να διασφαλίσουν σίγουρα τη δυνατότητα ανώνυμης και απρόσωπης συνδιαλλαγής αλλά και ένα πιο πλουραλιστικό και σύνθετο μοντέλο αξιολόγησης που θα οδηγήσει σε καλύτερα και πολύ πιο πλούσια στοιχεία βελτίωσης της μονάδας, λόγω της καλύτερης και αμεσότερης διαχείρισης των πληροφοριών. Όλα τα μετρήσιμα μέρη της διαδικασίας ελέγχου και λογοδοσίας μπορούν να προκαλέσουν έναν

[9] Σκόπιμη αναφορά πρέπει να υπάρξει για ένα πλαίσιο αμεσότητας της λογοδοσίας, όπου οι δημόσιοι λειτουργοί υπόκεινται σε βαθμολόγηση από τους ίδιους τους πολίτες, ανεξαρτήτως συγκεκριμένου πλαισίου και υπό ένα γενικό αποτύπωμα υπεραπλουστευτικής παρουσίασης έργου (λ.χ. κάνει καλά τη δουλειά της η τάδε υπηρεσία…) και από φορείς που δεν έχουν σαφές γνωσιακό υπόβαθρο και το κυριότερο δεν διαθέτουν το τεκμήριο της ακεραιότητας και άμεμπτης προσέγγισης ως προς αυτό που καλούνται να βαθμολογήσουν. Οι μετανεωτερικές αυτές πρωτοβουλίες, δεδομένου ότι σκοντάφτουν στα παραπάνω προκαλούν μάλλον ένα είδος παραποίησης της έννοιας και της δημιουργικής ισχύος της λογοδοσίας ως εργαλείου και ως μέσου επίτευξης χρηστών στόχων στη διοίκηση, κυρίως αν ληφθεί ως δεδομένος ο απαράβατος κανόνας ότι καθετί οφείλεται να αξιολογείται αξιοκρατικά, άρα αποκλειστικά από φορείς που κατέχουν απόλυτα τόσο το τι ακριβώς αξιολογούν όσο και την πεποίθηση ότι αξιολογούν ανιδιοτελώς και χωρίς σκοπιμότητες.

βελτιστοποιημένο σχεδιασμό, με την τήρηση των καινοτόμων δράσεων, όπως αυτές αναφέρονται[10].

Η ενίσχυση της λογοδοσίας στη δημόσια διοίκηση απαιτεί μια στρατηγική μετάβαση προς ψηφιακά εργαλεία επόμενης γενιάς, τα οποία δεν θα περιορίζονται στη μονοσήμαντη δημοσιοποίηση αποφάσεων (όπως στην περίπτωση της πλατφόρμας «Διαύγεια»), αλλά θα επιτρέπουν διαλειτουργικότητα, ανάλυση και εποπτεία της διοικητικής δράσης σε πραγματικό χρόνο. Μέσω της διασύνδεσης των βάσεων δεδομένων μεταξύ διαφορετικών υπηρεσιών και της χρήσης διαδραστικών «ταμπλό» (dashboards), καθίσταται εφικτή η παρακολούθηση της προόδου δημόσιων έργων, της εκτέλεσης προϋπολογισμών και της αποδοτικότητας των δαπανών με τρόπο διαφανή και κατανοητό για πολίτες και φορείς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2023) σε πρόσφατο νομοθετικό της έργο υπογραμμίζει τη σημασία της «open data governance» ως προϋπόθεση για ουσιαστική κοινωνική λογοδοσία και ενίσχυση της εμπιστοσύνης στους θεσμούς. Η εμπειρία πλατφορμών όπως λ.χ. το Checkbook NYC ή το OpenCoesione δείχνει ότι η ενεργή αξιοποίηση των ανοιχτών δεδομένων ενδυναμώνει τη δημοκρατική εποπτεία, μειώνει τα περιθώρια αυθαιρεσίας και δημιουργεί νέα πρότυπα διακυβέρνησης. Η τεχνολογική αυτή μετάβαση, ωστόσο, δεν είναι μόνο ζήτημα υποδομών, αλλά απαιτεί θεσμική δέσμευση, σαφές νομικό πλαίσιο διαφάνειας, ενιαία πρότυπα δημοσίευσης δεδομένων και επαρκή ενδυνάμωση των στελεχών της διοίκησης. Μόνο τότε η ψηφιακή διακυβέρνηση θα μετατραπεί από εργαλείο εξυπηρέτησης σε πυλώνα δημοκρατικής λογοδοσίας και κοινωνικής εμπιστοσύνης.

Βέβαια, ένας μείζων παράγοντας του να οδηγηθεί σε σαφή και σωστά μονοπάτια η λογοδοσία στο χώρο της διοίκησης είναι η σωστή κατανομή και τήρηση της ιεραρχίας που με τη σειρά της οδηγεί σε μορφές καλής ενδοδιοικητικής επιρροής, μία δηλαδή σειρά διαχειριστικών αρχών που διαμορφώνονται με τέτοιο τρόπο που επ'ουδενί δεν υπάρχει ο παραμικρός κίνδυνος κακοδιοίκησης ή χρήσης της λογοδοσίας για πονηρούς σκοπούς. Άλλωστε είναι σημαντικό το να αναπτυχθεί μία σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών που συμμετέχουν στη διαδικασία λογοδοσίας, προκειμένου να εξάγονται ακριβή και σωστά συμπεράσματα, χωρίς ιδιοτέλεια ή μαρτυρίες που σκοπό έχουν την όποια συσκότιση του έργου. Κατά τους Ζευγαρίδη και Σταματιάδη (1997) η συμβουλευτική ιδιότητα βρίσκεται σε ίσο επίπεδο σημασίας με την ελεγκτική ή εποπτική. Στη σύγχρονη χάραξη διοικητικών στρατηγικών το να υπάρχει σωστό και ορθολογικό συμβουλευτικό όργανο είναι δύο φορές πιο σημαντικό, δεδομένου πως η διοικητική πρακτική έχει καταδείξει πως μέσα από την ανάπτυξη συμβουλευτικών ενεργειών, η ιεραρχία μπορεί να αποδίδει σε τέτοιο βαθμό που η παραγωγικότητα του οργανισμού να υπερκαλύπτει το όποιο κόστος, με άλλα λόγια η όποια λογοδοσία να αφορά θετικές παραμέτρους και δημιουργία παραγωγικής υπεραξίας λόγω των υγιών σχέσεων που έχουν αναπτυχθεί στο ιεραρχικό πλαίσιο λειτουργίας.

Το ψηφιακό mentoring μπορεί να συμβάλλει σε αυτή την κατεύθυνση. Μέσω αυτού μπορεί να πραγματοποιηθεί υγιώς αυτό που ονομάζουμε διοικητική στρατηγική της

[10] Αναφέρεται από το Σωτηρόπουλο (2022) η ενισχυμένη μορφή της Κοινωνίας των Πολιτών στη συμβολή της διαδικασίας λογοδοσίας των οργάνων, μέσα από έμμεσα θεσμισμένες μορφές, όπως οι ΜΚΟ ή οι Φορείς Διαβούλευσης. Η δράση τους μπορεί να υπερβεί την προφανή περιορισμένη ισχύ της αυθεντίας τους – εργαλείο το οποίο και χρησιμοποιούν κατά κόρον οι δημόσιοι λειτουργοί για να αποφεύγουν τη λογοδοσία, το να μην υπάρχει δηλαδή σοβαρά πληροφορημένος φορέας, άρα και ανίκανος να τους εποπτεύσει – με τη χρήση της Τ.Ν. που μπορεί εύκολα να πληροφορεί με λεπτομέρειες τη δράση, τα στοιχεία επίτευξης των αποτελεσμάτων και τις όποιες αποκλίσεις, ενώ η ψηφιακή διασύνδεση μπορεί να διασφαλίσει την απαρτία και τη συμμετοχικότητα των ομάδων αυτών στη διαδικασία.

επιβράβευσης, κάτι που σε επίπεδο εγχώριας πρακτικής ακόμη βρίσκεται σε στάδιο παραγκωνισμού, λόγω της ιδιαίτερης κουλτούρας που δυστυχώς ευνοεί την ύπαρξη αλληλεξαρτώμενων μικροομάδων στο πλαίσιο της διοίκησης, προσωπικών εξυπηρετήσεων και καλύψεων. Ακριβώς όμως η λειτουργία ενός μέντορα που θα έχει προκύψει αξιοκρατικά στην ιεραρχία και το ευρύ γνωσιακό επίπεδο που απαιτείται για μία τέτοια θέση, για τη διαμόρφωση των ρουμπρικών αξιολόγησης, τη σύνταξη και την ερμηνεία των όποιων αναφορών λογοδοσίας, την ορθή κρίση σχετικά με το εάν έχουν επιτευχθεί οι προκαθορισμένοι στόχοι, η ακεραιότητα που δε θα τον καθιστά ευάλωτο σε διαθέσεις ευνοϊκών ή εκδικητικών μεταχειρήσεων προς συγκεκριμένους λειτουργούς και φυσικά η γνώση των νέων εργαλείων διοικητικής δράσης όπως οι ψηφιακές καινοτομίες είναι που μπορούν να προσδώσουν αυτό που ο Lewis (2001, pp. 98-99) υποστηρίζει με θέρμη, ότι δηλαδή η όποια επιχειρησιακή – άρα και διοικητική – στρατηγική περνά μέσα από τη σμίλευση συμπεριφορικών κινήτρων που κινούνται βάση της ανταμοιβής για καλές υπηρεσίες προς το φορέα.

Συμπεράσματα

Έχοντας όλα τα παραπάνω κατά νου καθίσταται σαφές το εξής. Η, τελεολογικού τύπου, υπόθεση του εάν η χάραξη στρατηγικής της διοικητικής λειτουργίας μπορεί να περπατήσει έχοντας ως μία από τις κυριότερες σταθερές της τη λογοδοσία ως πολυεπίπεδο στοιχείο δράσης, είναι αδιαμφισβήτητα θετική. Αυτή καθαυτή η διαδικασία δεν αποτελεί μόνον ένα σκέλος ενίσχυσης της παραγωγικής διαδικασίας παροχής υπηρεσιών, άρα και ιδεατής λειτουργίας του μηχανισμού αλλά συμβάλλει στο να αναπτύσσεται ένα όπλο για τους ίδιους τους εργαζόμενους, στη συνεχή τους εργασιακοδιοικητική διαπραγμάτευση με την εργοδοσία, δηλαδή το διοικητικό μηχανισμό που χαράσσει τη στρατηγική. Η κουλτούρα επομένως των λειτουργών οφείλει να αναπροσαρμοστεί ώστε να γίνει δεκτική στο κομμάτι της λογοδοσίας, αφού φυσικά αυτό σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να προσαρμόζεται στο επίπεδο, την αντίληψη, την προσπάθεια και το πλήθος των παραγόντων που συναπαρτίζουν τη διοικητική κοινότητα. Οι όποιες μαξιμαλιστικές και χωρίς εξαντλητική προετοιμασία θεσμικές και δικαιικές προτάσεις – ιδιαίτερα από ορισμένους κρατικούς λειτουργούς κατά καιρούς – πέραν του ότι είναι κοντόφθαλμες και ανεφάρμοστες κινδυνεύουν να καταστήσούν τη διαδικασία λογοδοσίας, άρα και την ανάπτυξη της συνεργατικής κουλτούρας προς αυτήν, ανεφάρμοστη και γραφική[11].

Προκειμένου να έχουν την ευχέρεια αλληλεπίδρασης με την ιεραρχία, είναι σαφές πως χρειάζονται ένα στίγμα διαφάνειας και μείζονος αποδοτικότητας που να τους καθιστά αυτόνομους και ισχυρούς συνομιλητές και διεκδικητές εργασιακών και διοικητικών παροχών κατά τη σύναψη ενδοδιοικητικών ρητρών κλιμάκωσης (Harris, 2000). Πως θα διασφαλιστούν τα αναφαίρετα εργασιακά δικαιώματα, στην περίοδο κατά την οποία δέχονται ισχυρές και σκοτεινές πιέσεις από τα κέντρα λήψης αποφάσεων που γίνονται συχνά μεταφορείς επιθυμιών εξωγενών ομάδων πίεσης, αν οι ίδιοι οι λειτουργοί δε φροντίζουν καθημερινά να αποδεικνύουν την ακεραιότητα και την εξαίρετη παρουσία τους ως παρόχων υψηλού επιπέδου υπηρεσιών μέσω της διαδικασίας λογοδοσίας;

Είναι σαφές πως η όποια νομοθετική πρωτοβουλία επιβάλλεται να κινείται με μία στρατηγική θεσμικής ακαμπτότητας σε ό,τι αφορά την απρόσκοπτη λειτουργία των

[11] Αξίζει να τονιστεί η άποψη που αποτυπώνεται σε πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ (2021) ότι οποιαδήποτε οπτική της λογοδοσίας υπό τιμωρητικό πρίσμα είναι καταδικαστική για την επίτευξη του στόχου της παραγωγικής και αποδοτικής βελτίωσης της διαφάνους δράσης των στελεχών, έχοντας και παραδείγματα από εφαρμογή σε χώρες όπως η Ολλανδία και η Σουηδία.

φορέων, τη σαφήνεια ως προς τους στόχους και την κωδικοποιημένη αποτύπωση της δράσης κάθε εμπλεκόμενου μέρους Σίγουρα πρέπει να διασφαλιστεί εκ των προτέρων ότι το όποιο πόρισμα προκύπτει, ακόμη και από εργαλεία λογοδοσίας καθαρά δειγματοληπτικής και σε καμία περίπτωση αποφασιστικής αρμοδιότητας όπως λ.χ. οι αξιολογήσεις πολιτών προς δημοσίους λειτουργούς[12] επιβάλλεται να ακολουθεί πρακτικές θεσμικής διασφάλισης όχι μόνο του ότι η λογοδοσία από πλευράς πολιτών ή επίσημων φορέων θα έχει αποτέλεσμα αλλά και η προσωπική και επαγγελματική αξιοπρέπεια των λειτουργών δε θα θιγεί ανεπανόρθωτα αλλά αντίθετα θα προσλάβει τη μορφή κινήτρου για την όποια διόρθωση της τάδε ή δείνα διοικητικής απόκλισης.

Ακριβώς εκεί πατά και το δεύτερο υποθετικό σκέλος της μελέτης, που αφορά τη χρήση καινοτόμων εργαλείων που διασφαλίζουν το αδιάβλητο, το εγγυητικό και το συνεπικουρικό αλλά ουσιαστικό μερίδιο δράσης για τη διαδικασία της λογοδοσίας. Παραφράζοντας τη Στράτη – Βάντζου (2024, σ. 394) η λεγόμενη «σκεπτόμενη μηχανή», πέραν τη γοητείας που εκπέμπει λόγω της καινοτομίας της, είναι και ένα ουσιώδες όπλο για την αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας των διοικητικών δυσχερειών. Έχοντας ως δεδομένο ότι η στρατηγική της σύγχρονης κρατικής μηχανής είναι η διαφάνεια και η αποδοτικότητα μέσα από τη συμμετοχικότητα των εμπλεκομένων, με ενθάρρυνση της αμερόληπτης εποπτείας και της απότρεψης της, κατά τον ΟΟΣΑ (2017) κατάστασης αιχμαλωσίας των δημόσιων πολιτικών από ομάδες κακόβουλων συμφερόντων αλλά και διαχείρισης των όποιων καινοτόμων δυνατοτήτων που μπορούν να εξασφαλίσουν μία σχετικά απρόσωπη οργανωτική διαχείριση, καθιστώντας λιγότερο ευάλωτο σε πιέσεις το όλο σύστημα διοίκησης, είναι σαφές ότι η χάραξη της λογοδοσίας επιβάλλεται να περάσει μέσα από τη χρήση των ψηφιακών εργαλείων.

Μία νέα πραγματικότητα περιμένει τη δημόσια στρατηγική και δράση, αυτή της καινοτόμου προμηθεϊκής επαναδιαμόρφωσης. Ας γίνει η ορθοφροσύνη του Descartes (2020) η πυξίδα για μία ορθολογική επανοπτική του πλαισίου διασφάλισης της διαφάνειας, άρα και του εργαλείου της λογοδοσίας, όχι μόνο με όρους ηθικοπλαστικούς αλλά κυρίως με όρους αποδοτικούς, ένα ορθολογικό πράττειν που να ανταποκρίνεται στις τόσο απαιτητικές προκλήσεις της νέας εποχής, όπου το να λειτουργείς σωστά, χωρίς το παραμικρό ψήγμα λάθους, ειδικά εφόσον μιλάμε για το μεγάλο σύνολο του διοικητικού γίγνεσθαι είναι όχι επιταγή ιδεαλιστική αλλά πραγματιστική.

[12] Οι λόγοι για τους οποίους η γνώμη των πολιτών που δεν ανήκουν σε οργανωμένα σύνολα της ΚτΠ ή των φορέων συνδιαβούλευσης δεν μπορεί, τουλάχιστον προς ώρας, να είναι κάτι περισσότερο από δειγματοληπτική έγκειται στην έλλειψη ενημέρωσης και σαφούς πληροφόρησης επί των στόχων του κάθε δημόσιου λειτουργού, στο ότι η όποια αξιολόγηση, όπως ήδη προειπώθηκε δεν μπορεί να είναι συλλογικά ισοπεδωτική, να αφορά δλδ υπηρεσίες και όχι κατά μόνας πρόσωπα και φυσικά στην πάλι επί του παρόντος, ιδιαίτερη κουλτούρα που διέπει το εγχώριο κοινωνικό σύνολο.